

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
4922-13

meddelad i Stockholm den 16 juni 2014

KLAGANDE

AA

Vårdnadshavare: BB

Vårdnadshavare: CC

MOTPART

Östhammars kommun

Ombud: Jur.kand. Christer Hjert
Kommunakuten AB
Hjälmsstavägen 8
186 41 Vallentuna

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Stockholms dom den 26 juni 2013 i mål nr 940-13, se bilaga (här borttagen)

SAKEN

Skolskjuts

Dok.Id 149243

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00
E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:30

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

BAKGRUND

BB, som bor i Tierps kommun, och CC, som bor i Östhammars kommun, är vårdnadshavare för AA. Han bor växelvis varannan vecka hos sina föräldrar och är folkbokförd hos sin far i Östhammar där han även går i skola.

AA ansökte genom vårdnadshavarna om skolskjuts för läsåret 2012/13 på grund av växelvis boende. Barn- och utbildningsnämnden i Östhammars kommun beslutade den 6 september 2012 att avslå ansökningen. Som motivering anfördes att båda vårdnadshavarna måste vara folkbokförda i kommunen för att skolskjuts ska kunna beviljas från respektive vårdnadshavares bostad.

AA överklagade genom vårdnadshavarna beslutet hos Förvaltningsrätten i Uppsala och anförde att han behövde ett busskort till och från skolan för att skolgången skulle fungera. Förvaltningsrätten biföll överklagandet.

Sedan kommunen överklagat upphävde Kammarrätten i Stockholm förvaltningsrättens dom och fastställde Östhammars kommuns beslut.

YRKANDEN M.M.

AA yrkar att han ska beviljas kostnadsfri skolskjuts. Vårdnadshavarna anför bl.a. följande. För att de ska kunna ta gemensamt ansvar för sonen och hans skolgång är det av stor vikt att han ska kunna resa kostnadsfritt till och från skolan över kommungränsen.

Mål nr
4922-13

Kommunen motsätter sig ändring och anför bl.a. följande. Skolskjutsreglerna i den nya skollagen har inte varit avsedda att utvidga rätten till skolskjuts på ett sätt som medför ökade kostnader för kommunerna. En utvidgning genom praxis till att omfatta rätt till skolskjuts vid växelvis boende när den ena föräldern bor utanför hemkommunen skulle vara mycket kostsamt för kommunerna och utgöra ett ingrepp i den självbestämmanderätt kommunerna har enligt såväl regeringsformen som den europeiska konventionen om kommunal självstyrelse.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Frågan i målet

Frågan i målet är om en elev som bor växelvis hos sina föräldrar i olika kommuner har rätt till kostnadsfri skolskjuts mellan skolan i hemkommunen och den bostad som ligger i den andra kommunen.

Rättslig reglering m.m.

Hemkommunens skyldighet att ombesörja skolskjuts för elever som går i kommunal grundskola regleras i 10 kap. 32 § skollagen (2010:800). Enligt paragrafens första stycke har elever rätt till kostnadsfri skolskjuts från en plats i anslutning till elevens hem till den plats där utbildningen bedrivs och tillbaka, om sådan skjuts behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet. I förarbetena anges att dessa förutsättningar ska prövas individuellt i varje enskilt fall och att det står kommunen fritt att organisera skolskjutsverksamheten på lämpligt sätt med beaktande av bl.a. trafikförhållandena (prop. 2009/10:165 s. 381).

I 10 kap. 32 § andra stycket skollagen anges att rätten till kostnadsfri skolskjuts inte gäller elever som väljer att gå i en annan skolenhet än den där kommunen annars skulle ha placerat dem eller som går i en annan kommuns grundskola med stöd av 25–27 §§. I de fall då det kan ske utan organisatoriska eller ekonomiska

svårigheter ska kommunen även anordna skolskjuts i dessa fall. Detsamma gäller enligt 40 § för elever som går i en fristående grundskola inom kommunen.

Enligt 10 kap. 33 § skollagen finns en skyldighet för hemkommunen att svara för kostnaderna för skolskjuts då en elev med stöd av 25 § har särskilda skäl med hänsyn till sina personliga förhållanden att få gå i en skola som anordnas av en annan kommun. Om eleven i ett sådant fall måste övernatta i den andra kommunen har hon eller han rätt till skolskjuts mellan den tillfälliga bostaden och den plats där utbildningen bedrivs under samma förutsättningar som gäller för elever som bor i kommunen. Den kommun som anordnar utbildningen ska ombesörja att skolskjuts anordnas. Kommunens kostnader för detta ska ersättas av elevens hemkommun.

I RÅ 2002 ref. 91 prövade Högsta förvaltningsdomstolen vad som gällde enligt 1985 års skollag (1985:1100) i fråga om kostnadsfri skolskjuts vid växelvis boende när föräldrarna var bosatta i samma kommun. Enligt kommunens beslut beviljades ersättning för skolkort för resa till skolan endast från det hem där barnet var folkbokfört. Domstolen konstaterade att systemet med växelvis boende är förankrat i föräldrabalken och då det tillämpas får barnet anses ha två likvärdiga hem. Enligt domstolens bedömning skulle det strida mot principen om kostnadsfri grundskoleutbildning att begränsa rätten till kostnadsfri skolskjuts enligt 1985 års skollag till resor mellan den bostad där barnet är folkbokfört och skolan. En sådan tillämpning hade enligt domstolen inte heller stöd vare sig i skollagens bestämmelser eller i förarbetena till dessa. Domstolen fann därför att kommunens beslut stred mot lag och skulle upphävas.

Den nya skollagen bygger bl.a. på förslag som en arbetsgrupp presenterade i departementspromemorian Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet (Ds 2009:25). Arbetsgruppen berörde frågan om kostnadsfri skolskjuts och växelvis boende samt konstaterade att det genom domstolspraxis hade skett en rättsutveckling som innebar att elever som bodde växelvis hos vårdnadshavarna skulle anses ha två likvärdiga hem och ha rätt till kostnadsfri skolskjuts från båda bostadsadresserna. Vidare framhöll arbetsgruppen att denna

Mål nr
4922-13

rättsutveckling i sin tur hängde samman med utvecklingen på det familjepolitiska området där gemensam vårdnad och växelvis boende normalt betraktades som det bästa utifrån barnets intressen och var helt i enlighet med vårdnadslagstiftningens intentioner (Ds 2009:25 s. 450).

Vid remissbehandlingen av promemorians förslag efterlyste några remissinstanser att lagtexten skulle förtydligas angående skolskjuts vid växelvis boende.

Regeringen ansåg dock att frågor om växelvis boende och folkbokföring låg utanför skollagens tillämpningsområde och reglerades i annan lagstiftning (prop. 2009/10:165 s. 380 f.).

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Bestämmelsen i 10 kap. 32 § första stycket 2010 års skollag motsvarar i stort sett vad som gällde enligt 1985 års skollag. Högsta förvaltningsdomstolens avgörande i RÅ 2002 ref. 91 är därmed vägledande även vid tillämpning av 2010 års skollag. Till skillnad mot vad som gällde i det rättsfallet är föräldrarna i det nu aktuella målet bosatta i olika kommuner.

Genom särskilda föreskrifter kan kommunerna åläggas att bedriva viss verksamhet. Ett sådant åliggande har kommunerna enligt skollagen.

Skollagen anger på ett uttömmande sätt under vilka förutsättningar en kommun är skyldig att svara för skolskjuts. Endast i några fall, som inte är aktuella i målet, behandlas en kommuns skyldighet att svara för kostnader för skolskjuts utanför den egna kommungränsen. Frågan om skolskjuts vid växelvis boende i olika kommuner uppmärksammades i förarbetena till 2010 års skollag utan att leda till lagstiftning. Kommunens ansvar för skolskjuts enligt skollagen omfattar således inte den situationen att en elev bor växelvis i olika kommuner.

I det nu aktuella fallet går AA i skola i hemkommunen, Östhammars kommun, men har två hem, dels där, dels i Tierps kommun. Mot bakgrund av vad som

DOM

Mål nr
4922-13

angetts ovan kan hans rätt till kostnadsfri skolskjuts inte omfattas mellan skolan och hemmet i Tierps kommun. Överklagandet ska därför avslås.

_____

_____

_____

I avgörandet har deltagit justitieråden Henrik Jermsten, Eskil Nord, Anita Saldén Enéus, Christer Silfverberg och Thomas Bull (skiljaktig mening).

Målet har föredragits av justitiesekreteraren Emina Fazlic.

SKILJAKTIG MENING

Justitierådet Thomas Bull är av skiljaktig mening och anser att domen bör ha följande lydelse från och med rubriken Högsta förvaltningsdomstolens bedömning.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Bestämmelsen i 10 kap. 32 § första stycket har utformats på ett annat sätt än tidigare gällande bestämmelse i 1985 års skollag. De väsentliga nyheterna är att bestämmelsen utformats som en rättighet för eleven och att denna rätt till skolskjuts uttryckligen kopplats till elevens hem och den skola eleven placerats i. Högsta förvaltningsdomstolen fastslog i RÅ 2002 ref. 91 att en elev som bor växelvis hos sina två föräldrar ska anses ha två likvärdiga hem i skollagens mening och att rätt till skolskjuts föreligger från båda dessa hem. Till skillnad mot vad som gällde i det rättsfallet är föräldrarna i det nu aktuella målet bosatta i olika kommuner.

I 10 kap. 32 § första stycket anges de fall där en elev som kommunen placerat i en skola i hemkommunen har rätt till skolskjuts. Några andra begränsningar i rätten till skolskjuts än att det ska vara fråga om en elev som placerats i en skola i hemkommunen och att vissa villkor ska vara uppfyllda avseende avståndet mellan skolan och hemmet, trafikförhållandena och vissa andra omständigheter framgår inte av lagtexten. Övriga regler i skollagen om rätt till skolskjuts avser situationer när en elev valt att inte gå i den av kommunen anvisade skolan eller när eleven på grund av personliga förhållanden har särskilda skäl för att placeras i en skola i en annan kommun. Dessa övriga bestämmelser reglerar alltså främst fall då hemkommunen inte ansvarar för utbildningen ifråga, men ändå kan ha ett ansvar för att ordna eller bekosta en elevs skolskjuts. Någon slutsats när det gäller rätten till skolskjuts enligt 10 kap. 32 § första stycket kan inte dras utifrån dessa bestämmelser.

Som framgått ovan uppmärksammades frågan om växelvist boende och folkbokföring i samband med rätten till skolskjuts i förarbetena till 2010 års skollag. Det framfördes att det var oklart vad som gällde vid växelvist boende och kritik riktades mot att lagens utformning skulle leda till ökade kostnader och att lagtexten inte tydligt angav att rätt till skolskjuts endast prövas med utgångspunkt i den adress där eleven är folkbokförd. Ingen ändring gjordes i förslaget (prop. 2009/10:165 s. 380 f.). Förarbetena ger således inget entydigt stöd för en tolkning av skollagen som begränsar rätten till skolskjuts till de ”hem” som ligger i hemkommunen. En sådan tolkning är dessutom svår att förena med lagtexten och skulle inskränka en i lag angiven rättighet för enskilda. Någon sådan begränsning av rätten till skolskjuts kan därför inte anses föreligga.

Skollagens utformning och Högsta förvaltningsdomstolens avgörande i RÅ 2002 ref. 91 medför sammanfattningsvis att en elev som genom växelvis boende har två likvärdiga hem också har rätt till skolskjuts till och från båda dessa hem. Att det ena hemmet är i en annan kommun än den som enligt skollagen är att anse som hemkommun kan inte leda till någon annan bedömning. Inte heller kan hänsyn till det kommunala självstyret medföra att en kommun undgår i lag angivna förpliktelser.

I det nu aktuella fallet går AA i den skola han placerats i av sin hemkommun Östhammar. Under de veckor då han bor hos sin mor i Tierps kommun åligger det Östhammars kommun att bekosta skolskjuts till skolan från en plats i anlutning till hemmet i Tierps kommun.

Mot bakgrund av det anförda ska överklagandet bifallas.